

Wie zich voorneemt een literaire wandeling door Rome uit te zetten, haalt zich een onmogelijke opgave op de hals. Waar moet je beginnen? En waar houdt het op? De klassieke Romeinen hadden Cicero en Seneca, in de verlichting kwamen Goethe en Keats naar de bakermat van de westerse beschaving en weer een eeuw later liet Henry James zijn *Portrait of a Lady* grotendeels in Rome afspeelen. Toen auteur en NOS-correspondente in Italië Andrea Vreede dus gevraagd werd een boek over de stad te schrijven, had ze niet de illusie dat ze wat nieuws kon toevoegen.

'De magie van Rome is daarom een boek geworden waarin mijn persoonlijke helden centraal staan', vertelt zij. 'Van de populaire volksdichter Belli en de schilder Caravaggio via Christina van Zweden en — vooruit — de paus, omdat de dood van de ene en de komst van de andere de eeuwige stad opnieuw in het middelpunt van de belangstelling hebben geplaatst.'

We hebben afgesproken bij de fontein voor de Santa Maria in Trastevere, een wijk die Vreede de 'Jordaan van Rome' noemt. Met de fontein als vertrekpunt gaan we een van de routes die ze in haar boek beschrijft bewandelen. Trastevere is een oude volksbuurt aan de andere kant van de Tiber, waar de bevolking zich als de enige echte Romeinen beschouwt, vertelt Vreede. Ze spreken er een eigen dialect en lange tijd gold het als een aanbeveling als je nog nooit 'de brug over' was geweest. De appartementen die nu leeg komen, worden in hoog tempo opgekocht en bewoond door een rijke, hippe en vaak buitenlandse elite.

De afkeur van Belli

Net voor de brug blijven we even staan voor het beeld van Giuseppe Gioacchino Belli, die er na een grondige schoonmaakbeurt weer stralend bij staat. Zijn wandelstok, die om de haverklap verdween, is stevig vastgezet. 'Elk jaar tijdens het acht dagen durende buurtfeest Noantri, dat "van ons" betekent, worden zijn sarcastische en humoristische gedichten over "voantri" — zij van de overkant — tot groot plezier van het publiek voorgedragen', vertelt Vreede.

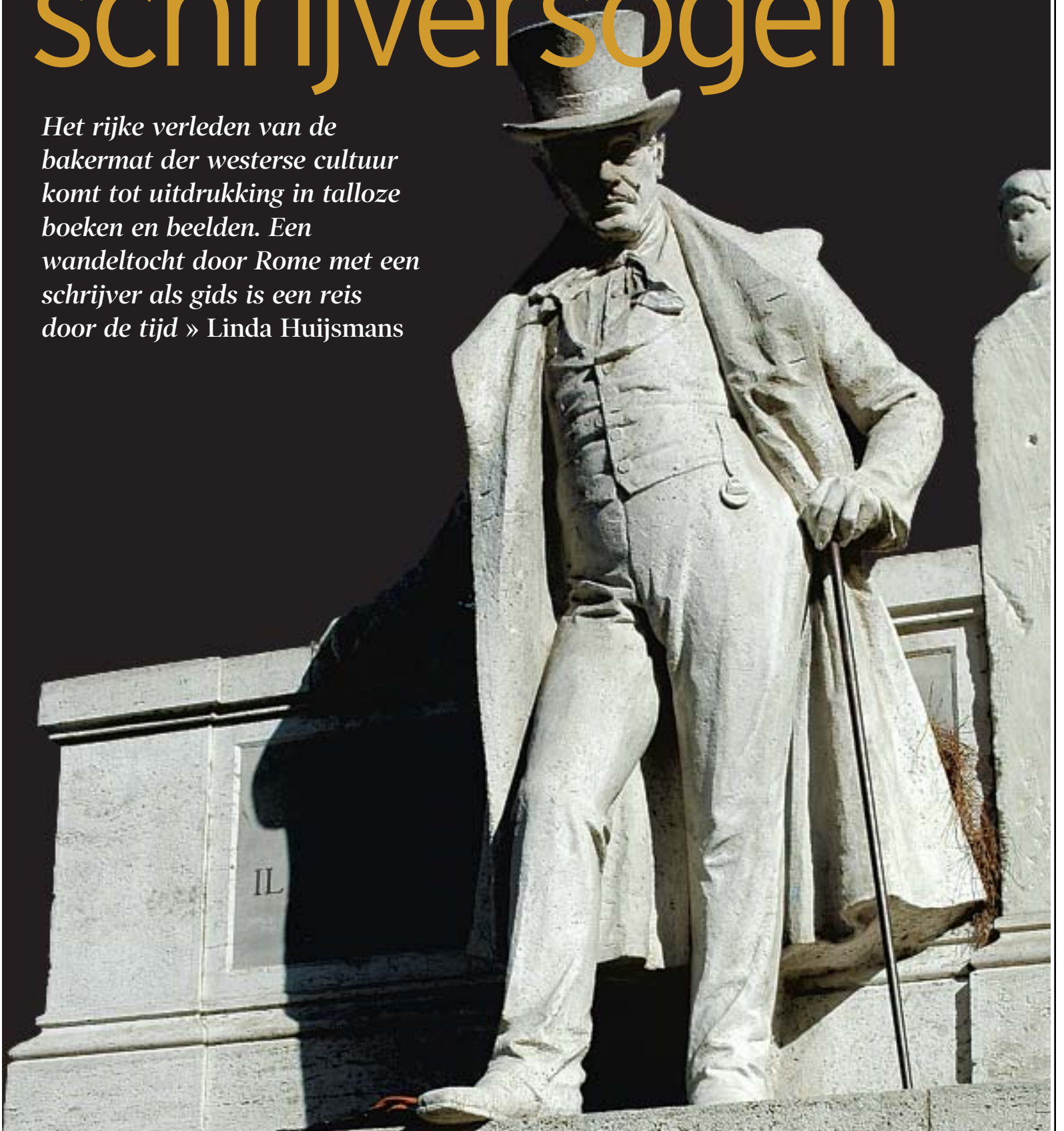
Ondanks Belli's afkeurende blikken wagen we ons toch richting het centrum. We passeren de grote synagoge en het oude getto en bellen iets verderop aan bij Rosita Steenbeek. De auteur van *Thuis in Rome* blijkt bezigheden elders te hebben, of ze heeft geen zin in bezoek. In elk geval doet ze niet open.

Via deze omweg komen we uit bij het Palazzo Madama aan de Corso Rinascimento. Nu bewaken mannen in uniform de deur en de Italiaanse vlag de Italiaanse Senaat, maar rond 1595 woonde hier kardinaal Del Monte. Hij was een groot kunstliefhebber en leerde de jonge schilder Caravaggio kennen. Hij nam hem in huis en bezorgde hem de opdracht die voor zijn doorbraak zou zorgen. Naast het palazzo ligt de kerk van San Luigi dei Francesi, waarin een van de kapellen onbeschilderd was gebleven. Vreede: 'Het hei-

Door schrijversogen

Het rijke verleden van de bakermat der westerse cultuur komt tot uitdrukking in talloze boeken en beelden. Een wandeltocht door Rome met een schrijver als gids is een reis door de tijd » Linda Huijsmans

Fascistische symboliek op de Piazza Augusto Imperatore Linksonder **Volksdichter Giuseppe Gioacchino Belli linksboven de poort op de Piazza del Popolo** waar **Christina van Zweden de stad binnenkwam**

FOTO'S: CHRISTINA BOLZANI, UIT HET BOEK VAN ANDREA VREEDE

lig jaar 1600 naderde en daarmee een golf aan pelgrims. Ook toen al bekommerden de Romeinen zich om hun "bella figura", het zo goed mogelijk voor de dag komen. Er moest dus iets met die kapel gebeuren.'

Caravaggio greep zijn kans. Met *De roeping van Mattheus* (1599) brak hij met alle tradities die de kerk voorschreef als het ging om het schilderen van heiligen: eigentijdse kleding, alledaagse situaties en gezichten die zijn tijdgenoten bekend voorkwamen omdat hij zijn modellen gewoon van de straat plukte.

Als hij niet schilderde, zorgde Caravaggio regelmatig voor problemen. Andrea Vreede verdiepte zich in de vele boeken die er over deze opvliegende man geschreven zijn. Zo weten we dat hij graag op de kaats- en tennisbanen in de stad rondhing, veel dronk en ruzie zocht. 'Met enige regelmaat werd hij opgepakt en soms verdween hij dan een paar dagen in de gevangenis, maar

MET ENIGE REGELMAAT WERD DE OPVLIEGENDE CARAVAGGIO OPGEPAKT

keer op keer haalde zijn beschermheer hem daar weer uit. Tot de dag dat zijn protegé hem te ver ging', zegt Vreede.

En daar gaan we, op naar het Piazza San Lorenzo in Lucina, waar zich het drama afspeelde. We lopen door de Via della Scrofa, een smalle straat waarin halverwege een grote zwarte politieauto ons de weg verspert. Twee carabinieri hangen er verveeld rond. Eentje staat op de stoep, waardoor onze blik onvermijdelijk op zijn indrukwekkende mitrailleur en kogelvrije vest valt. Zijn collega zit achter het stuur een sigaretje te roken. Hier is het hoofdkantoor van de voormalige fascistische partij gevestigd. De bewaking stamt nog uit de tijd dat de 'zwarten' en de 'roden' (de communisten) in Italië met enige regelmaat aanslagen op elkaar pleegden.

Iets verderop in dezelfde straat passeren we een winkeltje waar zonder enige gêne Mussolini-parafernalia worden aangeboden. Dat is niet verboden, en volgens Vreede is Il Duce onder een niet gering deel van de bevolking nog steeds populair: 'Een soort nostalgie van het gehalte: toen waren de straten tenminste nog schoon en was het leven overzichtelijk.'

Caravaggio op de vlucht

Dan arriveren we op het Piazza San Lorenzo in Lucina. De vele terrassen nodigen uit tot een glaasje wijn en het dolce far niente. Andrea Vreede wijst naar een hoek waar volgens haar eigen theorie Caravaggio het op een avond aan de stok kreeg met een buurtbende. Niemand weet zeker wat er exact heeft plaatsgevonden. Vast staat alleen dat hij een van de bendeleden doodsteekt. Zelf ook zwaar gewond slaat de

schilder op de vlucht. Zijn beschermheer trekt zijn handen van hem af en er wordt een prijs op het hoofd van de kunstenaar gezet. Caravaggio vlucht de stad uit en ziet Rome nooit meer terug.

Verder lopen we, naar het Piazza Augusto Imperatore. Tussen de ruïnes van Augustus' mausoleum en een gevel uit de tijd van Mussolini staat een strak, wit gebouw, een ontwerp van de Amerikaan Richard Meier dat het Ara Pacis omhult, het altaar van keizer Augustus. Zijn creatie houdt de gemoe- deren in Rome al tien jaar bezig. Een prachtige combinatie moderne architectuur en antieke oudheid, vindt de een. Een lelijk wit monster, dat geen recht doet aan zijn omgeving vindt de ander.

Vanaf het Mausoleum volgen we de Via di Ripetta, die eindigt op het Piazza del Popolo. In de Santa Maria del Popolo zijn prachtige werken van Caravaggio te bewonderen, maar kijk vooral ook even naar de woorden boven de poort, wijst Andrea Vreede, en ze vertaalt die voor het gemak meteen maar even: 'Voor een gelukkige en voorspoedige intocht'. De tekst herinnert aan de intocht van koningin Christina van Zweden, die zich van het protestantisme bekeerde tot het rooms-katholieke geloof.

'Een eigengereide dame', vertelt Andrea Vreede. 'Ze was koningin van Zweden maar had geen zin om te trouwen omdat ze zich dan moest onderwerpen aan een man. Hoe meer ze onder druk gezet werd, hoe dwarser ze werd. Ze trad af en vluchtte naar het zuiden. Onderweg bekeerde ze zich snel even tot het katholicisme en werd hier in Rome met open armen ontvangen door paus Alexander VII. Het was de tijd van de Contrareformatie, dus je kunt je voorstellen dat dit goede reclame voor de kerk was.'

Een gemakkelijke tante werd Christina ook in Rome niet. Toch is zij een van de slechts vier vrouwen die in de Sint-Pieter begraven mochten worden. De lange rijen pelgrims die langs haar tombe trekken, komen echter niet voor haar, maar voor haar nieuwe buurman: paus Johannes Paulus de Tweede. Zijn dood en de verkiezing van zijn opvolger Benedictus hebben de stroom toeristen naar Rome nog groter gemaakt dan die al was. 'Alsof de hele wereld zich opeens realiseerde: o ja, Rome. Daar moeten we ook weer eens naar toe', zegt Vreede.

Van haar mag het. In november begeleidt ze een wandeling door haar eigen Rome, maar wij volgen voorlopig het adagium: 'When in Rome, do as the Romans do' en gunnen vervolgens onze voeten rust en onszelf een goed glas wijn op een aangenaam terrasje. ■

Ontdek Rome

woe 7 t/m zon 11 november. Voor meer informatie: www.src-cultuurvakanties.nl of www.literairereizen.nl
Kosten een kleine € 700, inclusief het boek *De magie van Rome* van Andrea Vreede.

HET FINANCIËLE DAGBLAD, FD PERSOONLIJK

